

**«В центрі уваги здоров'я та благополуччя підлітків.
Результати дослідження «Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді»
(HBSC) у 2017–2018 рр. в Європі та Канаді»**

Ключові результати опитування щодо здоров'я та благополуччя підлітків представлено в опублікованому Європейським регіональним бюро ВООЗ звіті «*Spotlight on adolescent health and well-being. Findings from the 2017/2018 Health Behaviour in School-aged Children (HBSC)*» survey in Europe and Canada», який містить дані про фізичне здоров'я, соціальні стосунки та психічне благополуччя 227 441 молодих людей віком 11, 13 та 15 років, які проживають у 45 країнах.

«Особливістю та унікальністю дослідження є комплексний підхід, який дозволяє визначити динаміку, складові та чинники здоров'я дівчат і хлопців підліткового віку, оцінити ефективність політики формування здорового способу життя, обирати пріоритети для освітніх та інформаційних заходів, коригувати стратегічні дії в сфері охорони здоров'я, освіти та соціальної політики в цілому з урахуванням потреб підлітків залежно від віку, статі, майнового стану й особливостей соціального середовища», – зазначила Ольга Балакірева, головний дослідник дослідження HBSC в Україні, кандидат соціологічних наук, голова правління ГО «Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка».

У звіті показано, що загальне психічне благополуччя зменшується у міру дорослішання дітей. За даними 45 країн, кожен четвертий підліток повідомляє, що відчуває нервозність, почуття дратівливості або труднощі зі сном принаймні раз на тиждень. В Україні цей показник є вищим, ніж у середньому серед усіх країн-учасниць, а кожна третя (31%) українська 15-річна дівчинка скаржиться на головний біль більше ніж один раз на тиждень.

Дані міжнародного опитування фіксують невелике загальне зростання декількох скарг на здоров'я серед підлітків у 2014–2018 рр. (33% та 35% відповідно). Серед хлопців цей показник зріс з 25% до 28%, а серед дівчат – з 40% до 43%. На національному рівні в 26 країнах зросла кількість скарг на здоров'я, в той час як зниження спостерігалось у трьох країнах (Хорватії, Нідерландах та Іспанії). Найвищий приріст (10 відсоткових пунктів і більше) спостерігався в Україні та Великій Британії (Англії).

У близько третині країн виявлено збільшення частки підлітків, які відчувають тиск від шкільного навантаження, і зменшення кількості молодих людей, які заявляють, що їм подобається школа. Порівняно з 2014 р. українським підліткам менше подобається школа, проте цей показник є вищим, ніж у середньому за даними всіх країн-учасниць.

Існують певні відмінності у відчутті підтримки підлітків вчителями серед країн (регіонів) для всіх вікових груп. Про таку підтримку заявляли від 21% 15-річних дівчат у Польщі до 90% 11-річних дівчат у Гренландії. Деякі країни (регіони) постійно повідомляли про високу підтримку вчителів у всіх трьох вікових групах. Албанія, Азербайджан, Гренландія, Казахстан, Норвегія та Швеція входили до топ-10 країн у кожній віковій групі, а деякі країни Центральної та Східної Європи, навпаки, послідовно оцінювались низько (Чехія, Угорщина, Російська Федерація, Сербія, Словаччина та Україна).

Третина 11-річних українських підлітків повідомляли про високий рівень підтримки з боку однолітків. Проте цей показник є найнижчим серед усіх країн-учасниць (середній показник серед усіх країн-учасниць – 61%). 13- та 15-річні підлітки Польщі та України повідомляли менше за однолітків з інших країн-учасниць про високий рівень підтримки з боку однолітків.

Частка підлітків, які щодня їли овочі, відрізняється за країною проживання. Про щоденне споживання овочів повідомляли від 19% 15-річних хлопчиків у Німеччині до 69% 13-річних дівчат у Бельгії (Фламандський регіон). Щоденне споживання овочів було найнижчим у країнах Південної Європи (25% на Мальті, 27% в Італії та 28% у Хорватії) та найвищим у Бельгії (61% серед опитаних французької спільноти та 58% опитаних фламандського регіону), Канаді (53%) та Україні (52%).

Вживання алкоголю та куріння продовжує зменшуватись, проте кількість поточних споживачів алкоголю та тютюнових виробів залишається високою серед 15-річних, а алкоголь є найпоширенішою психоактивною речовиною. Кожен п'ятий 15-річний європейський підліток (20%) протягом життя був п'яний 2 рази або більше, майже один із семи (15%) був у стані алкогольного сп'яніння за останні 30 днів.

Під час оприлюднення останнього дослідження HBSC, що містить результати 2017–2018 рр., світ бореться з пандемією COVID-19. Отже, наступне дослідження, в якому будуть представлені результати 2021–2022 рр., відобразить вплив пандемії на життя молоді.

«Широке коло питань, які охоплює дослідження HBSC, дає важливе уявлення про життя підлітків сьогодні, а також повинно дати нам корисну базу для вимірювання впливу COVID-19 на підлітків, у результатах наступної хвилі дослідження у 2022 р., – сказав Мартін Вебер, керівник програми з питань охорони здоров'я дітей та підлітків Європейського регіонального бюро ВООЗ. – Дані дозволять нам оцінити, як тривале закриття шкіл і громад вплинули на соціальну взаємодію молоді, їх фізичне та психічне самопочуття».

Про дослідження HBSC

Дослідження HBSC відслідковує досвід молодих людей протягом більше ніж 35 років і є важливим інструментом для виявлення динаміки за широким колом показників у сфері охорони здоров'я та соціальних стосунків, а також для виокремлення проблем, які можуть потребувати узгоджених політичних дій і практичних втручань.

Дані HBSC використовуються на національному, регіональному та міжнародному рівнях для отримання даних щодо здоров'я та благополуччя підлітків, розуміння соціальних детермінант здоров'я, інформування політики для покращення життя молоді в європейському регіоні та Канаді.

Докладнішу інформацію про дослідження та країни-учасниці можна отримати на веб-сайті www.hbsc.org.

Україна є повноправним учасником міжнародного дослідницького проєкту «Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді» («Health Behaviour in School-aged Children» – HBSC), яке проводиться у 49 країнах Європи та Північної Америки. З часу його створення в Україні відбулося 5 хвиль опитування: у 2002 р. було опитано 5267 осіб; 2006 р. – 6535 осіб, 2010 р. – 10 343 особи, 2014 р. – 11 390 осіб, 2018 – 13 337 осіб.

Соціологічне опитування 2018 р. було проведено ГО «Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка» за технічної підтримки Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні. Проведення дослідження в Україні стало можливим завдяки підтримці численних організацій-партнерів, серед яких Міністерство охорони здоров'я України, при якому було створено робочу групу проєкту, Міністерство освіти та науки України, Міністерство молоді та спорту України. За результатами національного опитування, підготовлено аналітичний звіт «Соціальна обумовленість та показники здоров'я підлітків та молоді: за результатами соціологічного дослідження в межах міжнародного проєкту «Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді» (http://uisr.org.ua/img/upload/files/HBSC_2018_web.pdf)

Переглянути повну версію звіту у двох частинах можна за посиланням:

[Volume 1: Key findings www.euro.who.int/en/hbsc-spotlight-vol1](http://www.euro.who.int/en/hbsc-spotlight-vol1)

[Volume 2: Key data www.euro.who.int/en/hbsc-spotlight-vol2](http://www.euro.who.int/en/hbsc-spotlight-vol2)

Переглянути повні версії національних і міжнародних звітів, буклетів та інших інформаційних матеріалів можна за посиланням: <http://www.uisr.org.ua/hbsc>

Для докладнішої інформації звертайтеся до: Ольги Балакіревої, кандидата соціологічних наук, головного дослідника HBSC в Україні (bon.smc@gmail.com).